

Rektor

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

**Remissen av Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet
i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle**

(ert dnr N2017/00055/IFK)

Karolinska Institutet har anmodats att lämna yttrande över en remiss från Näringsdepartementet av Vinnovas slutrapport Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle. Bifogat yttrande har tagits fram inom universitetsförvaltningen.

Beslut i detta ärende har fattats av vikarierande rektor Karin Dahlman-Wright efter föredragning av Erik Forsse.

Karin Dahlman-Wright

Erik Forsse

Bilaga

Synpunkter på Vinnovas rapport Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle

Sammanfattning

Vinnovas modell för utvärdering av samverkan kan inte användas i ett prestationsbaserat system för tilldelning av basresurser. Den svenska högskolesektorns mångfald, lärosätenas olika förutsättningar och samverkansprocessens mångfacetterade karaktär gör det svårt att på ett rimligt sätt jämföra och poängsätta lärosätenas samverkan med omgivande samhälle. Samverkan och nyttiggörande bör istället underlättas genom regelöversyn och stimuleras genom särskilda utlysta medel med olika fokus.

Vinnovas rapport

Uppdraget till Vinnova var formulerat så att myndigheten skulle utforma metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet ... i termer av relevans och nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap. I begreppet samverkan med det omgivande samhället avsågs samverkan med part som inte är universitet eller högskola. I sin modell vidaredefinierar Vinnova samverkan som en interaktiv process som skapar ömsesidig nytta. Man har alltså rört sig ifrån uppdragets klassiska fokus på samhällsnytta och till att studera en process som också driver en utveckling av högskolans kärnverksamheter.

I Vinnovas tidigare under hösten publicerade engelska rapport skriver man bl.a. att myndigheten fått värdefulla erfarenheter av uppdraget och att ett utfall varit att man övergivit tanken på en modell grundad på indikatorer. Man säger också att processen har resulterat i vad experter bedömer vara en fungerande modell för att värdera och skapa incitament för lärosätenas samverkan med det omgivande samhället. Å andra sidan, betonar man att det vore en utmaning att förflytta sig från det nuvarande stadiet till ett framtida stadium där modellen skulle användas till att utvärdera prestation som grund för en konkurrensbaserad fördelning av stora andelar av lärosätenas medel. En sådan övergång skulle kräva upprepade försök, utveckling och lärande. Bland annat skulle det krävas en mer transparent och sofistikerad modell för fördelning av medel.

Under den nu remitterade rapportens slutsatser skriver Vinnova emellertid att "Den modell för utvärdering av samverkan som utvecklats och prövats inom ramen för detta uppdrag har visat att kvalitet i samverkan i forskning och utbildning går att utvärdera. Modellen går således att använda i ett resursfördelningssystem." I rapportens sammanfattning sägs att erfarenheterna från de två piloterna har visat att kvalitet i samverkan i forskning och utbildning går att utvärdera och att principerna som modellen baseras på kan användas i ett resursfördelningssystem, i kombination med utvärdering av kvalitet i andra dimensioner av lärosätenas verksamhet. Ordet prestation nämns inte av Vinnova i sammanhanget.

Vi menar att det är högst tveksamt om erfarenheterna från piloterna visar detta. Vinnova skriver själva att utgångspunkten har varit ett brett perspektiv på lärosätenas samverkan i forskning och utbildning, att modellen visserligen testats med avseende på samverkan i både forskning och utbildning, men att modellen inte har prövats i sin helhet, utan i delar och att en samlad värdering av lärosätenas samverkan inte har gjorts. Vissa delar av modellen har endast använts för utvärdering av en begränsad del av respektive lärosätets samverkan. Slutligen skriver Vinnova att, för tillämpning i samband med resursfördelning, måste principer utarbetas för viktning i förhållande till storlek.

Vinnova säger vidare att modellen ska ta hänsyn till olikheter i olika lärosätens roller och förutsättningar. Det är tveksamt om den gruppindelning som tillämpats av Vinnova under pilotprojekten gör det. Vinnova säger slutligen att modellen ska tillämpas i form av en samlad

bedömning av en kvalificerad expertpanel med internationell expertis. Vad är 'expertis' med avseende på samverkan i denna breda definition? Vinnova identifierar ett antal viktiga områden för vidareutveckling av modellen. Ett av dessa är hur utvärderingen ska bli förutsägbar och ge förutsättningar för strategiutveckling och planering. Det är vår mening att just bristen på förutsägbarhet har varit påtaglig under pilotprojekten.

Frågorna i remissen:

På vilka sätt har [Vinnovas tidigare] uppdrag[et] påverkat lärosätets prestation och kvalitet i uppgiften att samverka med det omgivande samhället?

Det raka svaret är att Vinnovas uppdrag inte har påverkat KI:s arbete med samverkan. KI har deltagit i Vinnovas två pilotprojekt vilket inneburit framtagande av bedömningsunderlag. Lärosätenas redovisning gick ut på att beskriva lärosätets samverkan enligt ett relativt strikt format. Lärosätena redogjorde först för sin strategi, roller och förutsättningar, och sin implementering (Pilot 1). Därefter redovisade lärosätena 5-10 samverkansaktiviteter tillsammans med en kort bakgrundsbeskrivning. Vi fick också ange kontaktpersoner hos samverkansparterna som fick svara på en enkät från Vinnova. Slutligen intervjuades företrädare för lärosätet av Vinnovas bedömargrupp (Pilot 2).

För KI:s del har det varit svårt att fullt ut förstå den bedömning som gjordes, vilka objektiva kriterier som tillämpades och därmed det utfall som bedömningen ledde till. Det finns en betydande osäkerhet kring hur pilotutvärderingarna konkret bör tolkas och implementeras. Till detta kommer osäkerhet kring hur en framtida utvärderingsmodell kommer att utformas.

Inom ramen för Vinnovas uppdrag hade också projektmedel utlysts för lärosätenas strategiska utveckling av samverkan. KI sökte och erhöll medel för ett projekt som innebar att utveckla förslag på en intern incitamentsstruktur för samverkansaktiviteter vid lärosätet. Diskussioner pågår om hur resultaten från detta projekt kan komma att tillämpas inom KI.

Vilka aspekter i de metoder och kriterier som har utvecklats inom ramen för uppdraget har störst betydelse för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med det omgivande samhället?

I det här läget är det svårt att ge en fullständig bedömning. Vi anser att det finns ett värde i att beskriva vägen från grundforskning, till tillämpad forskning, till nyttiggörande i samhället. Men det är mycket svårt att värdera och jämföra dessa beskrivningar.

Vilken inriktning när det gäller bedömning av prestation och kvalitet bör Vinnovas [kommande] nya uppdrag ha för att på bästa sätt stödja utvecklingen av lärosätenas samverkan med det omgivande samhället?

En grundläggande åtgärd måste vara att definiera och eventuellt avgränsa vad som avses med lärosätenas samverkan med det omgivande samhället. Räknas t.ex. samverkan med hälso- och sjukvården som samverkan med det omgivande samhället för ett medicinskt universitet? Är det samverkansaktiviteten eller lärosätets beskrivning av den som bedöms? Hur vägs lärosätets strategi och struktur för samverkan respektive själva samverkansaktiviteterna in i den slutliga bedömningen? Hur bör internationell samverkan bedömas i förhållande till lokal och regional samverkan?

I den breda diskussionen om samverkansvärdering och i Vinnovas pilotprojekt har det ofta förekommit en sammanblandning av begreppen samverkan och samhällsnytta. Dessa begrepp måste hållas isär. Samverkan är ett mångfacetterat verktyg för att nå resultat med hög kvalitet. Samhällsnytta

eller effekt av utbildning och forskning åstadkoms också genom ett mångfacetterat spektrum av aktiviteter där formaliserad samverkan ofta, men inte nödvändigtvis, är ett av verktygen. När utgångspunkten är samverkan och inte samhällsnytta riskerar man att bli otydlig med vad som egentligen eftersträvas.

Ett utmärkande och (förmodligen) positivt drag hos det svenska systemet för högre utbildning och forskning är dess diversitet. Eftersom lärosätena har olika förutsättningar för samverkan blir det svårt att på ett rimligt sätt jämföra och med samma bedömningsskala poängsätta lärosätenas samverkansaktiviteter. Redan i pilotstadiet har man behövt införa utjämningsmekanismer för att justera utfallet av bedömningen.

Inriktningen för Vinnovas nya uppdrag skulle kunna vara att beskriva och sprida kunskap om den mångfald av samverkansaktiviteter som bedrivs mellan svenska lärosäten och det omgivande samhället, att identifiera vad som skulle kunna avses med kvalitet i dessa samverkansaktiviteter samt att utveckla metoder för att stimulera kvaliteten i denna mångskiftande verksamhet. Om samverkan ska kunna jämföras och värderas utifrån någon form av skala, kanske Vinnova först behöver upprätta en systematik för samverkan så att liknande samverkansaktiviteter eller grupperingar av aktiviteter jämförs och inte lärosätenas samlade aktiviteter.

Relaterat till uttalanden i forskningspropositionen

Det är tveksamt att utvärdera samverkan och låta utfallet styra (en del av) basanslaget eftersom lärosätenas kärnverksamheter är utbildning och forskning, och uppgiften samverkan ofta bedrivs helt integrerat inom dessa kärnverksamheter. En sådan metod riskerar att flytta fokus och resurser från universitetens och högskolornas kärnverksamhet till aktiviteter som utformas för utvärderingsändamål eller i värsta fall kortsiktiga trender och som inte nödvändigtvis är kvalitetshöjande eller ökar samhällsnyttan på lång sikt.

KI:s rekommendation är att avvakta med ambitionen att jämföra prestation o kvalitet i samverkan som en del i den prestationsbaserade delen i basanslaget. Vi tror att samverkan och nyttiggörande bäst utvecklas genom särskilda anslag som är sökbara och som kan ha olika fokus, t.ex. på utveckling av metodik, samverkansstrategier, samverkansorganisationen, samverkansaktiviteter, kunskapsspridning, kunskapsåterkoppling och nytta för tredje part eller samhället i stort.

